"रक्षाहेतोर्नवशशिभृता वासवीनां चमूनाम्" मेघ० । आधारे ऊ । ३चमसे स्त्री "द्रप्सा मधश्चमूषदः" ऋ० १।१४।४। "चमूषदः चमसादिपात्रेषु अवस्थिताः" भा० । ४द्यावापृथिव्योः द्वि० व० निघ०

चमूचर पु० चमूषु चरति चर-ट । २सैनिके शब्दार्थचि० ।

चमूनाथ पु० ६त० । सैन्याध्यक्षे "युवतिचमूनाथभोज्यवस्त्राणाम्" वृ० सं० १६अ० । चमूपत्यादयोऽप्यत्र ।

चमूरु पुंस्त्री चम-खर्जूरा० ऊर पृषो० अत ऊत्वम् । मृगभेदे । "चकाशतं चारुचमूरुचर्म्मणा" माघः । "इदमूरुयुगं न चमूरुदृशः" प्रसन्नरा० ।

चमूहर पु० चमुं दैत्यसैन्यं हरति हृ-अच् । महादेवे "चमूहरः सुरेशश्च व्योमारिः शङ्करोभवः" भा० आनु० ९१अ० शिवनामोक्तौ । [पुष्पादौ न० ।

चम्प पु० तु० चपि-अच् । १कोविदारवृक्षे शब्दमाला २तत्-

चम्पक पु० चपि-ण्वुल् । (चाँपा) प्रसिद्धपुष्पप्रधाने १वृक्षभेदे अमरः । "चम्पकः कटुकस्तिक्तः कषायो मधुरोहिमः । विषकृमिहरः कृच्छ्रकफवाता म्लपित्तहृत्" भावप्र० तद्गुणा उक्ताः । २तत्पुष्पादौ न० "व्यालोकयच्चम्पककोरकावलीः" नैष० । "उन्निद्रपुष्पचनचम्पकपिङ्गभासा" माघः । ३पनसफलैकभागभेदे (चाँपी) ख्याते पदार्थे (चाँपाकला) प्रसिद्धे ४कदलीभेदे पु० तत्फले न० राजनि० । "चम्पकं वातपित्तघ्नं गुरु वीर्य्यकरं तथा । अतिशीतं रसे पाके मधुरं कथितं बुधैः" भावप्र० तद्गुणा उक्ताः । ५साङ्ख्यमतसिद्धे सिद्धिभेदे "न्यायेन स्वयं परीक्षितमप्यर्थं तावन्न श्रद्दधते यावद्गुरुशिष्यसब्रह्मचारिभिः सह न संवाद्यते अतः सुहृदां गुरुशिष्यसब्रह्मचारिणां संवादकानां प्राप्तिः सुहृत्प्राप्तिः सा सिद्धिश्चतुर्थी चम्पकमुच्यते इति" सांख्यशास्त्रम् ।

चम्पकचतुर्द्दशी स्त्री ज्यैष्ठशुक्लचतुर्द्दश्याम् ज्यैष्ठमासे इत्युपक्रमे "चतुर्द्दश्यां च शुक्लायां चम्पकैः पूजयेत् शिवम् । अयुतैर्वा सहस्रैर्वा शतैर्वा परमेश्वरि ! । पायसञ्च बलिं दद्यात् ततो नक्तं चरेद्व्रती । वृषस्थेऽर्के विशेषेण न भूयो जायते भुवि । त्रिमध्वक्तैश्चम्पकैश्च सहस्रं जुहुयान्निशि । क्षयषष्टिं ज्वरान् हन्ति कृत्वा द्रोहाणि यानि च । चम्पकचतुर्द्दशी ख्याता पूजयेद्वै सदाशिवम् । ठ्यजन्मकृतं पापमर्च्चनादेव नश्यति" मत्स्यसू० ४५प०

चम्पकमाला स्त्री चम्पकपुष्पनिर्मिता माला ६त० । १चम्पकपुष्पमालायाम् । २चम्पकपुष्पाकारे स्त्रीणां कण्ठाभरणभेदे । (चापकलि) शब्दार्थ० । "भ्मौ सगयुक्तौ चम्पकमाला" वृ० र० उक्ते दशाक्षरपादके ३वर्णवृत्तभेदे चम्पकमालेत्यत्र "रुक्मवतीयम्" इत्यपि पाठः ।

चम्पकरम्भा स्त्री चम्पकोपपदा रम्भा शा० त० । (चाँपाकला) कदलीभेदे राजनि० ।

चम्पकारण्य न० चम्पकप्रधानमरण्यम् । भारतप्रसिद्धे तीर्थभेदे "ततो गच्छेत राजेन्द्र ! चम्पकारण्यमुत्तमम् । तत्रोष्य रजनीमेकां गोसहस्रफलं लभेत्" भा० व० ८४अ० । [उण् । पनसे (काँटाल) शब्दार्थचि०

चम्पकालु पु० चम्पकेन पनसावयवभेदेन अलति अल-

चम्पकावती पु० चम्पक+अस्त्यर्थे मतुप् मस्य वः संज्ञायां दीर्घः । चम्पापुर्य्यां कर्णराजधान्याम् (भागलपुर) ख्याते पुरीभेदे शब्दरत्ना० ।

चम्पकुन्द पु० चम्पइव कुन्दते कुदि-अच् । (चाँदकुँड़ा) मत्स्यभेदे राजनि० । [६त० । पनसे त्रिका० ।

चम्पकोष पु० चम्पकैरुष्यते अत्र वस-घञर्थे आधारे क

चम्पा स्त्री चम्प-अच् । कर्णपुर्य्यामङ्गदेशस्थे १पुरीभेदे । (चाँपाइ) ख्याते तन्निटस्थे २नदीभेदे ३पनसावयवभेदे (चाँपि) शब्दार्थचि० [शब्दे ७८पृ० दृश्यम् ।

चम्पाधिप पु० ६त० । कर्णे तस्य तद्राज्यकथा अङ्गाधिप-

चम्पापुरी स्त्री चम्पानामिका पुरी । अङ्गदेशस्थे कर्णराजधान्याम् । चम्पानगर्य्यादयोऽप्यत्र ।

चम्पालु पु० चम्पया अलति अल-उण् । पनसे शब्दरत्ना० ।

चम्पावती स्त्री चम्पा अङ्गदेशस्थः नदीभेदः अस्त्यस्याः मतुप् मस्य वः । चम्पापुर्य्यां शब्दरत्ना० ।

चम्पू स्त्री चपि-ऊ । "गद्यपद्यमयी वाणी चम्पूरित्यभिधीयते" इत्युक्ते काव्यभेदे जटा० ।

चम्पेश पु० ६त० । कर्णे त्रिका० । [वासिषु ब०व०

चम्पोपलक्षित पु० ३त० । १अङ्गदेशे हेमच० २तद्देश-

चम्ब गतौ भ्वा०पर०सक०सेट् । चम्बति अचम्बीत् । चचम्ब

चम्रिष् त्रि० चमूषु चमसेषु इष्यति गच्छति इष-क्विप् वेदे नि० वस्य रः । चमसस्थे । "तस्य चम्रिषोऽत्यो न" ऋ० १।५६।१। "चमूषु चमसेषु इषः वर्त्तमानाः" भा०, पृषो० दीर्घः चम्रीष इत्यप्यत्रार्थे । "चम्रीषो न शरदा पाञ्चजन्यः" ऋ० १।१००।१२।

चय गतौ भ्वा० आ० सक० सेट् । चयते अचयिष्ट चेये ।

चय पु० चि-भावकर्म्मादौ अच् । १समूहे । २वप्रे ३प्राकारमूलबन्धने । यदुपरि प्राकारो निरूप्यते प्राकारमूलस्थित